

Sygn. akt V CSK 2/07

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 4 kwietnia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko "P." S.A. w Ł.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 4 kwietnia 2007 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 12 kwietnia 2006 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 3 grudnia 2003 r. oddalił powództwo A. K. przeciwko P. Spółce Akcyjnej o zapłatę kwoty 3.085.182 zł, przyjmując za podstawę tego rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 6 listopada 1998 r. powód zawarł z poprzedniczką prawną pozwanej Przedsiębiorstwem „C.” Spółką Akcyjną umowę o doradztwo w bieżących sprawach spółki za wynagrodzeniem stanowiącym równowartość 8.500 USD miesięcznie. Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Strony przewidziały możliwość jej wypowiedzenia. Zgodnie z § 7 ust. 3 umowy, Spółka mogła wypowiedzieć ją jedynie w przypadku naruszenia przez Doradcę postanowień § 3 i 4 umowy”, przy czym zrezygnowała z prawa wypowiedzenia z innych przyczyn niż tak określone. W § 4 ust. 1 umowy Doradca zobowiązał się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji uzyskanych w związku z wykonywaną funkcją, a szczególności dotyczących: zawartych i negocjowanych umów z kontrahentami Spółki, jej polityki bieżącej, planów rozwojowych, organizacji architektury, funkcjonalności, procedur eksploatacji i systemów zabezpieczeń systemów informacyjnych i informatycznych oraz sytuacji finansowej Spółki. Strony uzgodniły, że w przypadku rozwiązania umowy z naruszeniem § 7 ust. 3 Spółka zapłaci Doradcy karę w wysokości 60 - krotności miesięcznego wynagrodzenia, tj. 510.000 USD oraz przeniesie na niego 74.040 akcji spółki „M.” Spółki Akcyjnej.

W dacie zawarcia umowy o doradztwo żona powoda była współnikiem spółki cywilnej „P.”, której drugim współnikiem była „C.” S.A. Po zawarciu umowy Spółka „C.” została przejęta przez pozwaną, natomiast Spółka „P.” prowadziła działalność z udziałem żony powoda do 31 grudnia 2001 r. Od 1 stycznia 1999 r. pozwana jest następcą prawnym Spółki „C.” S.A. i od tej daty powód świadczy na jej rzecz usługi doradcze określone w umowie z dnia 6 listopada 1998 r.

W dniu 19 lutego 2001 r. powstała „I.” Spółka Akcyjna w M., której największym akcjonariuszem była żona powoda, a 9 kwietnia 2001 r. utworzona została „P.” Spółka Akcyjna w B., w której żona powoda była odpowiedzialna za nadzór nad obrotem środkami [...]. W dniu 23 grudnia 2001 r. „I.” S.A. stała się

jedynym akcjonariuszem „P.” S.A. 17 stycznia 2002 r. żona powoda została członkiem rady nadzorczej tej Spółki, a 19 stycznia 2002 r. objęła taką funkcję w „I.” S.A.

W dniu 28 stycznia 2002 r. pozwana wypowiedziała powodowi umowę. Jako przyczynę wypowiedzenia wskazała utratę zaufania do powoda wynikającą z zaangażowania jego żony w wymienionych spółkach konkurencyjnych. Uznając te okoliczności za ważne powody wypowiedzenia pozwana podniosła, że § 7 ust. 3 - jako sprzeczny z art. 746 § 3 k.c. - jest nieważny. Powód, powołując się na treść § 8 ust. 4 umowy, wystąpił z żądaniem zapłaty 619.650 zł z ustawowymi odsetkami oraz nakazania pozwanej złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na niego 70.040 akcji P. S.A., ewentualnie zapłaty dalszej kwoty 2.465.532 zł z ustawowymi odsetkami.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że postanowienia § 7 ust. 3 zdanie pierwsze i trzecie zawartej przez strony umowy są nieważne, ponieważ naruszają bezwzględnie obowiązujący przepis art. 746 § 3 k.c. Pozwana mogła wypowiedzieć umowę z przyczyn wskazanych w oświadczeniu złożonym powodowi. Są to bowiem przyczyny ważne w rozumieniu wymienionego przepisu. Żądania powoda wywiedzione z § 8 ust. 4 umowy nie mogą być uwzględnione, gdyż wskazany zapis umowy odwołuje się do postanowień nieważnego § 7 ust. 3.

Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji powoda, wyrokiem wstępnym z dnia 5 kwietnia 2004 r. zmienił wyrok Sadu Okręgowego i uznał powództwo za usprawiedliwione w zasadzie. Sąd ten wskazał, że wykładnia postanowień zawartej przez strony umowy nie pozwala uznać, że złożone przez pozwaną oświadczenie o wypowiedzeniu umowy było usprawiedliwione ważnymi powodami w rozumieniu art. 746 § 3 k.c. Wobec tego pozwana skutecznie zrzekła się uprawnienia do wypowiedzenia umowy z tej przyczyny.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji pozwanej od powyższego wyroku, uchylił to orzeczenie wyrokiem z dnia 31 marca 2005 r. i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy podzielił zarzut dokonania przez Sąd drugiej instancji wadliwej wykładni zawartej przez strony

umowy. Stwierdził, że wykładnia ta pomija istotny element treści umowy, a mianowicie poprzedzające wymienione w § 4 ust. 1 obowiązki doradcy wyrażenie „w szczególności”. Zwrot ten wskazuje na to, że następujące po nim wyliczenie konkretnych obowiązków jest jedynie przykładowe. W związku z powyższym oświadczenie pozwanej (§ 7 ust. 3), że rezygnuje z prawa wypowiedzenia kontraktu z innych przyczyn niż wymienione w §§ 3 i 4 nie odnosi się jedynie do katalogu przyczyn wymienionych *expressis verbis* w § 4 ust. 1, ale może dotyczyć także innych przyczyn, a wśród nich także tych, które zostały wskazane w oświadczeniu wypowiadającym, jeżeli zostaną one uznane za ważne w rozumieniu art. 746 § 3 k.c. W takiej sytuacji zrzeczenie się przez pozwaną uprawnień do wypowiedzenia umowy byłoby nieważne (art. 58 § 1 k.c.).

Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę na konieczność rozważenia - przy dokonywaniu wykładni postanowień umowy nakładających określone obowiązki na powoda - zaangażowania jego żony w działalność spółek branży farmaceutycznej.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda 3.085.182 zł z ustawowymi odsetkami (od kwoty 619.650 zł - od dnia 4 marca 2002 r., a od kwoty 2.465.532 zł - od dnia 3 lipca 2002 r.) i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny uznał za nieważne postanowienie umowy zawarte w § 7 ust. 3, wyłączające możliwość wypowiedzenia umowy z innych ważnych przyczyn niż określone w §§ 3 i 4. Stwierdził, że wskazana przez pozwaną w wypowiedzeniu utrata zaufania do powoda może stanowić ważną przyczynę wypowiedzenia nie wymienioną w §§ 3 i 4 umowy. W ocenie Sądu Apelacyjnego, analiza treści wszystkich postanowień § 8 umowy, będącej kontraktem typu menadżerskiego, prowadzi do wniosku, że obowiązek spełnienia określonych tam świadczeń na rzecz powoda (wypłaty sum gwarantowanych) zastrzeżony został na wypadek wystąpienia konkretnych okoliczności, niezależnie od nienależytego wykonania umowy. Takie ukształtowanie treści zawartego przez strony kontraktu - w świetle art. 353¹ - nie nasuwa zastrzeżeń. Również art. 746 § 1 k.c. nie wyłącza dopuszczalności zastrzeżenia w umowie obowiązku zapłaty określonej sumy

gwarantowanej w razie wypowiedzenia umowy z każdej (nawet ważnej) przyczyny. Roszczenia powoda są zatem w pełni usprawiedliwione.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, bądź też przekazanie sprawy Sadowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej podniosła zarzuty naruszenia art. 65 § 2 w zw. z art. 746 § 1 oraz art. 83 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie. Drugą podstawę wypełniła zarzutami naruszenia art. 230, art. 231 w zw. z art. 233 § 1 i art. 391 § 1 oraz art. 398²⁰ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 398³ § 3 k.p.c. podstawy skargi kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Podniesione przez skarżącą zarzuty, wskazujące na wadliwość dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny dowodów, wynikającej z naruszenia art. 230 i art. 231 w zw. z art. 233 § 1 i art. 391 § 1 k.p.c., nie mogą więc być przedmiotem kontroli kasacyjnej.

Chybiony jest też zarzut naruszenia art. 398²⁰ k.p.c., którego słuszności skarżąca upatrywała w dokonaniu przez Sąd Apelacyjny wykładni postanowień łączącej strony umowy oraz art. 746 § 1 k.c. w sposób sprzeczny z wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy i przyjęciu, że strony dokonały modyfikacji reguł wynikających z powyższego przepisu. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, Sąd Najwyższy rozpoznając wniesioną przez nią wcześniej kasację nie dokonał wykładni umowy zawartej przez strony, lecz skontrolował prawidłowość wykładni tej umowy, przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji. Przede wszystkim jednak zauważyć należy, że - w świetle powołanego przez skarżącą przepisu art. 398²⁰ k.p.c. - sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wyłącznie wykładnią prawa. Tymczasem Sąd Najwyższy nie dokonywał wykładni art. 746 § 1 we wskazanym przez skarżącą kierunku.

Nie można natomiast odmówić słuszności przytoczonej w skardze podstawie kasacyjnej naruszenia prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny dokonując wykładni zawartej przez strony w dniu 6 listopada 1998 r. umowy o doradztwo przyjął, że wskazana w oświadczeniu wypowiadającym

tę umowę ważna przyczyna ma charakter odmienny od przyczyn wskazanych w §§ 3 i 4. Te ostatnie wiążą się z ograniczeniami i obowiązkami nałożonymi na powoda w związku z koniecznością ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa i jego konkurencyjności. Wskazana natomiast w wypowiedzeniu utrata zaufania ma – w ocenie Sądu Apelacyjnego - zupełnie inną naturę i nie może być lokowana w obrębie przyczyn wymienionych w §§ 3 i 4 umowy. Nie można zatem zarzucić powodowi naruszenia obowiązków wymienionych konkretnie w powołanych postanowieniach umowy.

Trafne jest stanowisko skarżącej kwestionujące przytoczoną wyżej wykładnię umowy. Nie sposób zasadnie twierdzić, że utrata zaufania przedsiębiorcy wobec kontrahenta wprowadzonego w tajemnicę przedsiębiorstwa i zobowiązanego do jej nieujawniania nie ma znaczenia dla oceny wykonania obowiązków wynikających z klauzuli poufności. Oczywistym jest, że nie można powierzyć tajemnicy osobie, wobec której nie ma się zaufania. Skoro według zapisów §§ 3 i 4 umowy -jak prawidłowo odczytał je Sąd Apelacyjny - wskazane w nich obowiązki wymienione zostały jedynie przykładowo, to nie ma przeszkód, aby zaliczyć do nich także obowiązek unikania przez doradcę wszelkich działań, czy też sytuacji, mogących podważyć zaufanie do niego. W konkretnym stanie faktycznym wniosek taki uzasadniony jest tym bardziej, że utrata zaufania wobec powoda nastąpiła w związku z prowadzeniem przez jego żonę działalności konkurencyjnej wobec powódki. Nie można w tej sytuacji uznać obaw pozwanej, wskazujących na istnienie realnego niebezpieczeństwa zagrażającego jej interesom, za bezpodstawne.

Sąd Apelacyjny nie dostrzegł związku pomiędzy wskazaną przez pozwaną przyczyną wypowiedzenia, a obowiązkami nałożonymi na powoda w celu zapewnienia ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa. Pominął wskazany wyżej kontekst powiązań personalnych, towarzyszących wykonywaniu umowy. W rezultacie przyjął, że utrata zaufania, stanowiącego fundament i gwarancję należytego wykonania obowiązków przewidzianych wprost w umowie, nie wywołała takich samych skutków, jak naruszenie tych obowiązków. Taka wykładnia umowy - jak słusznie zarzuciła skarżąca - narusza art. 65 § 2 k.c.

Zaważyła też ona na ocenie innych postanowień umowy, odnoszących się do charakteru obowiązku pozwanej wypłacenia powodowi - we wskazanych przypadkach - określonych sum pieniężnych, czy też spełnienia na jego rzecz określonego świadczenia niepieniężnego. Z tego też względu nie można skutecznie odeprzeć podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia art. 746 § 1 i art. 83 k.c.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł Jak w sentencji.